

PESTACTIEPLAN

BASISONDERWIJS DOMINIEK SAVIO

DOEL VAN HET PESTACTIEPLAN

We vinden het belangrijk dat alle kinderen zich op onze school goed voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Het is daarom belangrijk dat directie, leerkrachten, CLB, ouders en leerlingen het gezamenlijk pestprotocol onderschrijven. We dulden geen pestgedrag op onze school en vinden het belangrijk dat iedereen pesten ernstig neemt.

Dit pestprotocol heeft als doel:

- Jullie te informeren over wat wij verstaan onder pesten (en het verschil met plagen en ruzie)
- Jullie te informeren wat wij preventief reeds doen om pesten te voorkomen, hoe werken we aan een warm, sterk en veilig schoolklimaat
- Ouders, leerkrachten, begeleiders,... alert te maken voor het zien van signalen
- Jullie te informeren over de procedure die gevolgd wordt indien er zich een peestsituatie voordoet (remediëren)
- Adviezen geven aan ouders hoe zij thuis verder aan de slag kunnen en duiden welke rol ouders spelen in de aanpak van een peestsituatie

PLAGEN OF PESTEN?

Wat is Pesten? Definitie

Pesten is het regelmatig en langdurig lastigvallen van iemand, waarbij je die persoon fysiek of emotioneel pijn doet. Er is steeds sprake van een machtsverschil tussen de pester en het slachtoffer. Meestal gebeurt het in groepsverband en regelmatig gespreid in de tijd.

Plagen daarentegen is van korte duur en speelt zich af tussen gelijken. Omdat er geen machtsverschil is, kan de ander makkelijk terugplagen. Dat wil niet zeggen dat plagen niet kwetsend kan zijn.

Bij **ruzie** is er niet noodzakelijk een ongelijke machtsverhouding, zodat de kinderen en jongeren het meestal zelf kunnen oplossen. Hoeveel broers en zussen of goede vriendjes maken niet regelmatig ruzie? Ruzie maken mag! Hoe raar het ook klinkt. Het helpt kinderen om sociaal vaardig te worden. Bij het ruzie maken zoeken ze hun positie in de samenleving. Kinderen worden sterker als ze zelf een ruzie kunnen oplossen.

Plagen	Pesten
Is heel onschuldig en gaat vaak samen met humor	Men wil bewust iemand kwetsen en kleineren
Is tijdelijk	Het gebeurt herhaaldelijk en stopt niet meteen

Speelt zich af tussen gelijken	Er sprake van een machtsverhouding tussen pester en gepeste
Is te verdragen	Het gebeurt met het doel om te kwetsen
Eén tegen één	Een groep zoekt meestal één slachtoffer

Wie kan Pesten?

Bij de kleuters en de leerlingen uit de sociale leerklassen spreken we echter niet van pesten. Kleuters kunnen soms verbale en fysieke agressie vertonen, maar dit gaat eerder over een directe impuls- en emotie-uiting. Ze tonen hier en nu wat ze willen of wat ze voelen. Dit zorgt ervoor dat kleuters al stevig ruzie kunnen maken en vaak ook erg hard zijn voor elkaar. Maar op basis van de definitie spreken we nog niet van pesten. Hun 'negatief' gedrag is echter een manier om zich te manifesteren. Hun eigen 'ik'-je staat daarbij centraal. Er is nog geen sprake van de intentie om anderen kwaad te doen, hun empathisch vermogen is nog niet voldoende ontwikkeld en ze zijn nog niet in staat om over hun eigen gedrag na te denken. Ook in de sociale leerklassen, en voor sommige leerlingen in de leerklassen, spreken we niet van pesten omwille van het emotionele ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Dit neemt echter niet weg dat zij wel het slachtoffer kunnen worden van pesterijen door oudere of cognitief sterkere leerlingen.

Vanaf een jaar of zes gaan kinderen stilaan leren dat hun gedrag gevolgen heeft voor de anderen. Ze ontdekken dat hun 'ik'-je deel uitmaakt van een grotere sociale context. Op dat moment start de ontwikkeling van de empathie, het verantwoordelijkheidsbesef en de zelfreflectie. Uit onderzoek blijkt dat pesten het meest frequent voorkomt bij kinderen tussen 10 en 14 jaar.

Hoe gebeurt pesten?

- Verbaal: woorden worden als wapens gebruikt, uitschelden of afdreigen, een grote mond opzetten of vernederende opmerkingen maken, roddelen of leugens verspreiden ...
- Fysiek: slaan en duwen, krabben en schoppen, vechten ...
- Uitsluiten of negeren
- Materieel: stelen of vernietigen, iets gooien of laten verdwijnen ...
- Steaming: iemand intimideren totdat zij/hij geld voor een voorwerp afgeeft.
- Cyberpesten: via de media zoals sms, chatten of e-mail. De anonimiteit laat zich verleiden tot grove beledigingen of zware dreigementen.

PREVENTIEF PESTBELEID (BASISZORG)

Schoolniveau

- schoolregels
- vieringen
- week tegen pesten
- thema's rond vriendschap
- preventieve maatregelen op de speelplaats
- ...

Klasniveau

1. Maatregelen om de draagkracht van kinderen te versterken (aangepast aan het ontwikkelingsniveau van elke leerling):
  - Klasregels worden in het begin van het schooljaar opgesteld en uitgehangen.
  - Lessen en methodieken rond sociale en emotionele ontwikkeling nemen een belangrijke plaats in in het lesrooster.
  - Begeleiding op de speelplaats
  - Kringgesprekken
  - De leerkrachten en begeleiders leveren een belangrijke bijdrage aan een positieve groepsvorming. Er wordt verwacht dat ze een oplettende en luisterende houding aannemen:
    - oppakken van signalen
    - serieus nemen van verhalen van kinderen
    - doorgeven van informatie aan collega's (over ruzies tijdens speeltijd)
    - collectief toezicht op de naleving van afspraken (zowel op de speelplaats als op in de school).
2. Specifieke preventiemaatregelen die mikken op welomschreven problemen en extra aandacht geven aan bepaalde doelgroepen
  - aanpak pestgedrag + begeleiding (zie verschillende stappen).
  - time-out plek binnen de school

KOM OP VOOR JEZELF:

- Ik zeg duidelijk waar ik last van heb : "Ik vind het niet leuk dat ..."
- Ik vraag aan de ander om te stoppen: **STOP!**
- Als het ander kind niet luistert, dan vraag ik hulp bij de juf of meester.

IK LUISTER NAAR EEN ANDER:

- **STOP** als een ander aangeeft:
  - dat hij/zij niet leuk vindt wat je doet

- dat je over zijn grens gaat

(Zelfs al bedoel je het wel leuk of alleen maar een beetje "plagerig")

ZORG VOOR EEN ANDER:

- Ga voor **Ja** : **Ja**, je mag meespelen !
- **Meld aan juf/meester/begeleider als je pestgedrag ziet! MELDEN IS NIET KLIKKEN!**

SIGNALEREN

We vinden het als school belangrijk dat alle (mogelijke) gevallen van pesten gesignaleerd worden.

Kinderen die zelf gepest worden of die (stille) getuige zijn, mogen kiezen bij wie ze hiervoor aankloppen. Dit kan hun leerkracht zijn of eender welke andere begeleider/therapeut met wie ze een goede vertrouwensband hebben. We zien het als taak van ieder personeelslid om hierin ook een verantwoordelijkheid op te nemen en deze signalen verder aan te pakken. Kinderen moeten goed weten dat signaleren van pesten niet gezien wordt als klikken. We moeten hier alert voor zijn en dit ook voldoende benoemen.

Ook aan ouders vragen wij uitdrukkelijk om pestsignalen door te geven aan een begeleider van hun kind.

We streven ernaar om pestsituaties in een vroeg stadium te signaleren om ook zo snel mogelijk op een gepaste manier te kunnen reageren. Door middel van observatie van onderwijsleersituaties en spelsituaties kan er al heel wat opgemerkt worden. Ook ouders kunnen thuis bepaalde signalen opvangen. Hieronder sommen we mogelijke signalen op.

Mogelijke signalen bij de gepeste

- Ze lijken niet echt vrienden te hebben
- Ze worden vaak als laatste gekozen
- Ze geven een onzekere indruk
- Ze zien er ongelukkig uit
- Ze worden vaak uitgelachen
- Hun bezittingen worden beschadigd
- Ze komen niet graag naar school
- Ze vertonen thuis een gewijzigd gedrag

Mogelijke signalen bij de pester

- Ze proberen te overheersen in allerlei situaties
- Ze zijn vaak tegendraads
- Ze aanvaarden geen tegenwerking
- Ze doen heimelijk
- Ze spotten, lachen iemand uit
- Ze intimideren
- Ze maken dingen stuk
- Ze roddelen
- Ze sluiten iemand uit

AANPAK VAN HET PESTGEDRAG

Stap 1: inschatten van de situatie

De leerkracht of betrokken begeleider probeert een zo correct mogelijk beeld te krijgen van de situatie. Door middel van individuele gesprekken met de pester en de gepeste probeert men aan de hand van concrete voorvallen een inschatting te maken van de ernst van de situatie. Indien het om pestgedrag gaat, wordt overgegaan naar de volgende stap!

Vragen die gesteld kunnen worden zijn:

- Wie wordt gepest?
- Over welke vervelende, regelmatig terugkerende, situaties gaat het?
- Wie is de pester?
- Zijn er meerdere pesters?
- Omschrijf de omstanders (middengroep)
- Is de klas/groep op de hoogte?

Stap 2: zoeken naar mogelijke oplossingen

De leerkracht of begeleider gaat in gesprek met de pester en de gepeste. Eventueel kan ook de (stilzwijgende) middengroep hierbij betrokken worden. Er wordt zeer duidelijk gesteld wat kan en wat niet kan. Er worden ook duidelijke afspraken gemaakt hoe ze ervoor kunnen zorgen dat het pestgedrag niet meer voorkomt.

Het is belangrijk dat de gepeste zich tijdens dit gesprek gesteund voelt en dat de pester nadenkt over zijn/haar gedrag. Dit kan door middel van een straf of door het maken van een taak (al dan niet onder begeleiding). We hebben hierbij ook oog voor mogelijkheden tot herstel.

De ouders (van de pester en de gepeste) worden op de hoogte gebracht wanneer zij zelf melding gemaakt hebben van de problemen of wanneer het probleem als ernstig werd ingeschat.

De gemaakte afspraken worden op herhaalde momenten geëvalueerd. Pas wanneer alle partijen duidelijk van mening zijn dat de opvolging losgelaten kan worden, nemen we afstand.

Tijdens deze fase hebben we ook aandacht voor de begeleiding van de gepeste en de pester. Hierop wordt verder dieper ingegaan.

Stap 3: sancties bij herhaaldelijke problemen

Bij herhaaldelijke pestgevallen door dezelfde pester worden orde- en tuchtmaatregelen toegepast (zie schoolreglement).

BEGELEIDING

Het is belangrijk dat zowel het gepeste kind als de pester goed begeleid worden.

Begeleiding van de gepeste leerling

De gepeste leerling mag op onze school een vertrouwenspersoon kiezen die de begeleiding op zich neemt. De begeleiding kan via gesprekken en andere tools vorm krijgen. Ook dit wordt afgesproken met de leerling.

- Luisteren naar de leerling: waarom, hoe en door wie wordt hij/zij gepest.
- Bevragen hoe de leerling zich voelt bij het pestgedrag.
- Inzicht krijgen in de situatie: nagaan wat de leerling doet voor, tijdens en na het pesten.
- Inzicht geven in waarom de pester pest.
- Samen met de leerling op zoek gaan en inoefenen hoe hij/zij anders kan reageren op het pestgedrag.
- We benadrukken de sterke kanten van de leerling.
- We geven positieve feedback als de leerling zich weerbaar opstelt.
- We gaan de gepeste leerling niet overbeschermen door hem/haar uit de peestsituaties te halen want dan kan het pestgedrag toenemen.
- Inschakelen externe hulp indien nodig (vb. CGGZ, sociale vaardigheidstraining, psycholoog, individuele gesprekken door ortho MFC)

Begeleiding van de pester

- Inzicht krijgen in de situatie: wie wordt waarom en hoe gepest

- Laten inzien wat het effect is van zijn/haar gedrag op de gepeste leerling
- Samen op zoek gaan hoe de leerling zijn excuses kan aanbieden
- Duidelijk maken dat pesten verboden is op school en wat de gevolgen zijn als het pestgedrag blijft aanhouden
- Samen met de leerling op zoek gaan hoe hij/zij op een andere manier kan omgaan met zijn/haar frustraties
- Inzicht geven in de goede kanten van de gepeste leerling.
- Inschakelen van externe hulp indien nodig (vb. CGGZ, sociale vaardigheidstraining, psycholoog, individuele gesprekken door ortho MFC)

Begeleiding van de zwijgende middengroep

- Pesten wordt bespreekbaar gesteld in de klas en dit op regelmatige tijdstippen. Het is belangrijk om hierin ook te verwijzen naar het pestprotocol.
- Als de leerkracht met de klas over pesten praat, is het raadzaam geen peestsituatie uit de klas als voorbeeld te nemen, maar het onderwerp erboven te tillen. Zo vermijd je dat de leerlingen het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het een grapje is.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan de lijve laten ondervinden.

ADVIEZEN AAN OUDERS EN KINDEREN VAN ONZE SCHOOL

Aanpakken van pesten kan een school niet alleen. De ouders spelen hier een belangrijke rol in. We geven graag enkele basistips mee.

Voor alle ouders

- Ga respectvol met elkaar om en neem elkaar serieus, ook de ouders van het gepeste kind
- Leer je kind voor zichzelf opkomen
- Leer je kind voor anderen opkomen
- Geef zelf het voorbeeld van hoe je op een goede manier met anderen kan omgaan
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van je kind
- Neem pesten serieus en blijf hierover communiceren met je kind
- Wanneer je weet hebt van pestgedrag op school, signaleer dit aan de school

Voor ouders van gepest kind

- Raak niet in paniek, elk kind loopt de kans om gepest te worden
- Hou de communicatie met je kind open en blijf in gesprek met je kind
- Pesten op school, kan je best direct met de leerkracht bespreken
- Wanneer pesten niet op school gebeurt, neem je best zelf contact op met de ouders van de pester(s) om het probleem te bespreken
- Probeer het zelfrespect van je kind te vergroten door positieve feedback te geven
- Steun je kind in het idee dat er een einde komt aan het pesten en dat je daar de nodige stappen voor zult nemen

Voor ouders van pesters

- Raak niet in paniek, elk kind kan een pester worden
- Neem het probleem van je kind serieus
- Ga op zoek naar de mogelijke oorzaak
- Maak je kind gevoelig voor wat het de andere aandoet
- Besteed extra aandacht aan je kind
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van je kind
- Maak je kind duidelijk dat je achter de beslissing van de school staat

Voor een kind dat gepest wordt

- Het is belangrijk dat je weet dat er nooit een reden mag zijn om jou te pesten.
- Vertel het aan je ouders dat je gepest wordt.
- Vertel het ook aan een juf/meester of begeleider van wie je denkt dat hij/zij je begrijpt.
- Vraag hulp aan je ouders en aan iemand op school
- Maak met diegene die je helpen afspraken wat jullie gaan doen zodat je niet voor verrassingen komt te staan.

CYBERPESTEN

Binnen de basiszorg hechten we veel belang aan mediawijsheid in de basisschool. Er zijn heel wat lessen rond veilig internet, rond de risico's en gevaren van sociale media. Hiervoor verwijzen we naar de visietekst: 'richtlijnen sociale media in het BuBaO' en de nota voor ouders. We werken sterk preventief op onze school om cyberpesten te vermijden. Dit thema wordt ook uitvoerig aangereikt tijdens 'de week tegen pesten'.

Definitie cyberpesten

Cyberpesten is een ernstige vorm van pesten via de digitale media. Er zijn heel wat verschillende vormen van cyberpesten:

- anonieme/kwetsende berichten sturen
  - uitsluiten van personen in chat-groepen
  - foto's doorsturen zonder toestemming
  - webcam op internet plaatsen
  - wachtwoorden stelen en misbruiken
  - haatprofielen aanmaken
  - stalken
  - virussen sturen
-
- de anonimiteit kan bedreigend zijn omdat de leerling soms niet weet wie hem/haar pest.

- Het pesten blijft doorlopen in de thuiscontext. Ook daar voelt een kind zich niet meer veilig. Het is belangrijk dat de ouders een oogje in het zeil houden en het internetgebruik van het kind opvolgen en indien nodig bijsturen.
- De boodschap blijft veel langer hangen en is vaak niet terug te draaien: het staat op internet en is niet gemakkelijk te wissen. Het slachtoffer wordt er soms jaren later nog mee geconfronteerd.
- De impact van cyberpesten is groter
- cyberpesten gebeurt vaak buiten de school maar het gevolg vindt vaak plaats op school.

Aanpak cyberpesten

Signalen van cyberpesten nemen we op school altijd serieus. Wanneer een leerkracht/begeleider signaleert dat een leerling digitaal gepest wordt, onderneemt hij/zij onmiddellijk de volgende stappen:

Bij incidenten buiten de school, tussen leerlingen van onze school:

- coördinerende persoon van het team wordt op de hoogte gebracht (leerbegeleider, orthopedagoog, leefgroepsverantwoordelijke). Ook de directie van de school wordt erbij betrokken.
- Er wordt onmiddellijk een gesprek geregeld met het slachtoffer en de dader (eerst eventueel apart, daarna gezamenlijk). Het cyberpesten wordt uitvoerig in kaart gebracht.
- Ouders worden op de hoogte gebracht om samen te zoeken naar een oplossing.
- Indien nodig zal de school overstappen op tuchtmaatregelen.
- De betreffende leerlingen worden verder nauw opgevolgd.

De mogelijkheden van de school om te reageren op cyberpesten zijn beperkt. Een school heeft niet altijd de bevoegdheid of de middelen om een onderzoek op het internet te voeren. De politie heeft hiervoor het mandaat (als het slachtoffer een klacht indient). Dit kan voorgesteld worden bij een ernstige vorm van cyberpesten of wanneer het cyberpesten blijft voortduren.

De school zal overgaan op tuchtmaatregelen wanneer een leerling iets negatiefs plaatst over een andere leerling of over een leerkracht/begeleider uit de school. Dit is een vorm van 'smaad', wat strafbaar is.

Meldpunt cybermisbruik voor leerling/ouder

- Vaste begeleider van de leerling (klasleerkracht/begeleider leefgroep/directie).
- Meldpunt cybermisbruik wordt vermeld in schoolreglement (13.3)

Cyberpesten is een strafbaar feit

Als je slachtoffer wordt van cyberpesten:

- Zeg zo snel mogelijk tegen de daders dat ze er mee moeten stoppen.

- Spreek er met je ouders over
- Bewaar de bewijzen op je computer
- Sluit je de daders af van je netwerken en chatruimte.
- Meld je het bij de school, deze zal trachten om samen met de dader een oplossing te zoeken zodat er een einde komt aan dit soort pesten.
- Kunnen jij en/of je ouders een klacht indienen bij de politie. De school kan jou en je ouders hierbij begeleiden.

Basisonderwijs Dominiek Savio
Koolskampstraat 37
8830 Hooglede-Gits
051 230 615
dominiek-savio.be
basisonderwijs@dominiek-savio.be

groep
gids